

*Європейська конвенція про охорону археологічної спадщини**

(переглянута) *

Валлетта, 16 січня 1992 року

European Treaty Series/143

ПРЕАМБУЛА

Держави-члени Ради Європи та інші держави-учасниці Європейської культурної конвенції, які підписали цю (переглянуту) Конвенцію, враховуючи, що метою Ради Європи є досягнення більшого єднання між її членами, крім іншого, для збереження та втілення в життя ідеалів і принципів, які є їхнім спільним надбанням, зважаючи на Європейську культурну конвенцію, підписану в Парижі 19 грудня 1954 року, зокрема на її статті 1 та 5, зважаючи на Конвенцію про охорону архітектурної спадщини Європи, підписану в Гранаді 3 жовтня 1985 року, зважаючи на Європейську конвенцію про правопорушення, пов'язані із культурними цінностями, підписану в Дельфах 23 червня 1985 року, зважаючи на рекомендації Парламентської асамблеї стосовно археології і зокрема рекомендації 848 (1978), 921 (1981) і 1072 (1988),

зважаючи на рекомендацію No. R (89)5 стосовно охорони та введення в культурний обіг археологічної спадщини в контексті планування забудови міської та сільської територій,

нагадуючи, що археологічна спадщина є головним елементом пізнання історії людства,

визнаючи, що європейській археологічній спадщині, яка є свідком стародавньої історії, серйозно загрожують руйнування від зростаючої кількості великих проектів освоєння територій, природних ризиків, нелегальних або непрофесійних розкопок і недостатньої поінформованості громадськості,

підтверджуючи важливість запровадження, якщо вони ще не існують, відповідних адміністративних і наукових наглядових процедур і необхідність врахування потреб охорони археологічної спадщини в політиці планування забудови міської та сільської територій та культурного розвитку,

підкреслюючи, що відповідальність за охорону археологічної спадщини має покладатися не тільки на безпосередньо заінтересовану державу, але й на всі європейські країни з метою зменшення ризику руйнування і сприяння збереженню такої спадщини шляхом заохочення обмінів експертами і досвідом,

відзначаючи необхідність доповнення принципів, викладених в Європейській конвенції про охорону археологічної спадщини, підписаній в Лондоні 6 травня 1969 року, з огляду на розвиток політики планування в європейських країнах,

погодилися про таке:

Визначення археологічної спадщини

Стаття 1

1. Метою цієї (переглянутої) Конвенції є охорона археологічної спадщини як джерела європейської колективної пам'яті і засобу історичних і наукових досліджень.

2. З цією метою складовими частинами археологічної спадщини вважаються всі матеріальні залишки та об'єкти, а також будь-які інші сліди існування людства у минулих епохах:

i) збереження і вивчення яких допомагає з'ясувати розвиток історії людства та його зв'язок з природним середовищем;

ii) головними джерелами отримання інформації відносно яких є розкопки або знахідки й інші методи дослідження історії людства та середовища, що його оточує; і

iii) які знаходяться у будь-якому місці, що належить до юрисдикції Сторін.

3. Археологічна спадщина включає споруди, архітектурні ансамблі, розбудовані та облаштовані ділянки території, рухомі об'єкти, інші пам'ятки, а також їхній контекст, незалежно від місця розташування на суходолі або під водою.

Визначення об'єктів археологічної спадщини і заходи для забезпечення їхньої охорони

Стаття 2

Кожна Сторона зобов'язується запровадити за допомогою діючих у відповідній державі процедур правову систему охорони археологічної спадщини, яка передбачає:

- i) ведення обліку її археологічної спадщини і визначення категорій пам'яток і територій, що підлягають охороні;
- ii) створення археологічних заповідників навіть там, де на суходолі або під водою відсутні наявні сліди, з метою збереження матеріальних свідчень, які будуть вивчатися прийдешніми поколіннями;
- iii) зобов'язання для осіб, що випадково знаходять об'єкти археологічної спадщини, доповідати про це відповідним компетентним органам і надавати їх для вивчення.

Стаття 3

Для збереження археологічної спадщини і забезпечення наукового значення археологічних робіт кожна Сторона зобов'язується:

i) застосовувати процедури видання дозволів на розкопки та інші види археологічної діяльності і здійснення нагляду за ними таким чином, щоб:

a) запобігати будь-яким несанкціонованим розкопкам або вилученню об'єктів археологічної спадщини;

b) забезпечити, щоб археологічні розкопки і дослідження здійснювалися на наукових засадах та за умови:

- використання у міру можливості неруйнівних методів дослідження;

- запобігання тому, щоб об'єкти археологічної спадщини розкривалися або залишалися у розкритому вигляді під час або після завершення розкопок без забезпечення їхнього належного збереження, консервації та раціонального використання;

ii) забезпечити, щоб розкопки та інші потенційно руйнівні роботи здійснювалися лише кваліфікованими, спеціально уповноваженими на те особами;

iii) запровадити процедуру видання попереднього спеціального дозволу, якщо це передбачено внутрішнім законодавством держави, на використання в археологічних дослідженнях детекторів металу та будь-якого іншого обладнання чи методів виявлення археологічних об'єктів.

Стаття 4

Для фізичного збереження археологічної спадщини кожна Сторона зобов'язується вживати заходів, які передбачають залежно від обставин:

- i) придбання або охорону державними органами за допомогою інших відповідних засобів територій, які мають стати археологічними заповідниками;
- ii) збереження та підтримання в належному стані археологічної спадщини переважно *in situ*;
- iii) облаштування належних сховищ археологічних залишків, які були вилучені з місця їхнього розташування.

Комплексне збереження археологічної спадщини

Стаття 5

Кожна Сторона зобов'язується:

i) докладати зусиль для узгодження і поєднання відповідних потреб археології з планами облаштування територій шляхом забезпечення участі археологів:

a) у плануванні, спрямованому на забезпечення збалансованих стратегій охорони, збереження та введення в культурний обіг ділянок територій, що мають археологічну цінність;

b) в різних етапах проектів розвитку територій;

ii) забезпечити систематичні консультації між археологами та фахівцями з питань міського і регіонального планування з метою створення можливостей для:

a) внесення змін в ті проекти розвитку територій, які можуть мати негативний вплив на археологічну спадщину;

b) забезпечення достатніх часу та ресурсів для проведення належного наукового дослідження відповідної ділянки території та опублікування його результатів;

iii) забезпечити повне врахування місцевостей, що мають археологічну цінність, та їхнього контексту в оцінках екологічних наслідків та рішеннях, що приймаються на їхній основі;

iv) передбачити зберігання *in situ*, коли це практично можливо, тих об'єктів археологічної спадщини, які були знайдені під час забудови територій;

v) забезпечити, щоб відкриття місць археологічних розкопок для відвідувачів, особливо будь-яка перебудова, пов'язана з необхідністю прийому великої кількості відвідувачів, негативно не впливали на археологічний і науковий характер таких місць та прилеглої до них території.

Фінансування археологічних досліджень і збереження археологічної спадщини

Стаття 6

Кожна Сторона зобов'язується:

i) передбачити державну фінансову підтримку археологічних досліджень національними, регіональними і місцевими органами згідно з їхньою відповідною компетенцією;

ii) збільшити обсяг матеріальних ресурсів для превентивної археології:

a) шляхом вжиття належних заходів для того, щоб у великих державних або приватних проектах розвитку територій передбачалося покриття із ресурсів державного або приватного сектору у разі необхідності всіх витрат на проведення будь-яких необхідних археологічних робіт, пов'язаних із такими проектами;

b) шляхом включення в кошторис таких проектів на додаток до витрат на проведення оцінки екологічних наслідків, яка необхідна для розробки запобіжних заходів при екологічному і регіональному плануванні, статті витрат на здійснення попередніх археологічних досліджень та розвідки, на підготовку підсумкового наукового звіту, а також на опублікування і облік результатів у повному обсязі.

Збір і поширення наукової інформації

Стаття 7

З метою сприяння вивченню археологічних знахідок та поширенню інформації про них кожна Сторона зобов'язується:

i) здійснювати або оновлювати обстеження, вести реєстри пам'яток та карти-схеми розташування археологічних об'єктів в районах, що знаходяться під їхньою юрисдикцією;

ii) вживати всіх практичних заходів для забезпечення складання після завершення археологічних робіт попереднього узагальненого звіту, придатного для опублікування, до необхідного опублікування спеціальних досліджень у повному обсязі.

Стаття 8

Кожна Сторона зобов'язується:

i) сприяти обміну на національному і міжнародному рівнях об'єктами археологічної спадщини для професійних наукових цілей, вживаючи всіх належних заходів для забезпечення того, щоб такий обмін не завдавав ніякої шкоди культурній і науковій цінності цих об'єктів;

ii) сприяти збору інформації про здійснювані археологічні дослідження і поточні розкопки, а також організації міжнародних дослідницьких програм.

Поглиблення обізнаності громадської думки

Стаття 9

Кожна Сторона зобов'язується:

- i) здійснювати освітницькі заходи з метою поінформування і поглиблення поінформованості громадської думки про цінність археологічної спадщини для розуміння минулого та ризиків, що загрожують цій спадщині;
- ii) сприяти доступу громадськості до визначних об'єктів її археологічної спадщини, особливо місць археологічних розкопок, і заохочувати показ громадськості колекцій археологічних знахідок.

Запобігання нелегальному обороту об'єктів археологічної спадщини

Стаття 10

Кожна Сторона зобов'язується:

- i) організувати збір відповідними державними органами і науковими установами інформації про будь-які випадки нелегальних розкопок;
- ii) інформувати компетентні органи держави походження, яка є учасницею цієї Конвенції, про будь-які пропозиції стосовно об'єктів археологічної спадщини, що могли бути отримані в результаті нелегальних розкопок або незаконного вилучення під час санкціонованих розкопок, а також надавати необхідну докладну інформацію про них;
- iii) вжити необхідних заходів для забезпечення того, щоб музеї та аналогічні установи, чия політика придбання цінностей контролюється державою, не купували об'єктів археологічної спадщини, які могли бути отримані в результаті приховування або здійснення нелегальних розкопок, або незаконного вилучення під час санкціонованих розкопок;
- iv) стосовно музеїв і аналогічних установ, які знаходяться на її території, але політика придбання цінностей яких не контролюється державою:
 - a) надати їм текст цієї (переглянутої) Конвенції;
 - b) докладати всіх зусиль для забезпечення дотримання такими музеями і установами принципів, викладених в пункті 3 вище;
 - v) обмежити у міру можливості за допомогою освітніх заходів, інформації, пильності та співробітництва обіг об'єктів археологічної спадщини, отриманих в результаті приховування або здійснення нелегальних розкопок, або незаконного вилучення під час санкціонованих розкопок.

Стаття 11

Ніщо у цій (переглянутій) Конвенції не зашкоджує існуючим або майбутнім двостороннім або багатостороннім договорам між Сторонами стосовно нелегального обороту об'єктів археологічної спадщини або їхнього повернення законним власникам.

Взаємна технічна і наукова допомога

Стаття 12

Сторони зобов'язуються:

i) надавати одна одній технічну і наукову допомогу шляхом обміну досвідом і експертами у галузі археологічної спадщини;

ii) сприяти з урахуванням їхнього відповідного національного законодавства і обов'язкових для них міжнародних угод обмінам фахівцями з питань збереження археологічної спадщини, включаючи спеціалістів з питань безперервної підготовки.

Контроль за застосуванням (переглянутої) Конвенції

Стаття 13

Для цілей цієї (переглянутої) Конвенції Комітет експертів, створений Комітетом міністрів Ради Європи згідно зі статтею 17 Статуту Ради Європи, здійснює нагляд за застосуванням (переглянутої) Конвенції і, зокрема:

i) періодично доповідає Комітетові міністрів Ради Європи про хід здійснення державами-учасницями (переглянутої) Конвенції політики охорони археологічної спадщини і про здійснення принципів, проголошених (переглянутою) Конвенцією;

ii) пропонує Комітетові міністрів Ради Європи заходи, які спрямовані на здійснення положень (переглянутої) Конвенції і передбачають також багатосторонню діяльність, перегляд Конвенції або внесення поправок до неї та інформування громадськості про мету цієї (переглянутої) Конвенції;

iii) надає Комітетові міністрів Ради Європи рекомендації стосовно запрошення держав, що не є членами Ради Європи, приєднатися до цієї (переглянутої) Конвенції.

Заключні положення

Стаття 14

1. Цю (переглянуту) Конвенцію відкрито для підписання державами-членами Ради Європи та іншими державами-учасницями Європейської культурної конвенції.

Вона підлягає ратифікації, прийняттю або затвердженню. Ратифікаційні грамоти або документи про прийняття чи затвердження здаються на зберігання Генеральному секретарю Ради Європи.

2. Жодна держава-учасниця Європейської конвенції про охорону археологічної спадщини, підписаної у Лондоні 6 травня 1969 року, не може здати на зберігання свою ратифікаційну грамоту або свій документ про прийняття чи затвердження, якщо вона не денонсувала цю Конвенцію або одночасно не денонсує її.

3. Ця (переглянута) Конвенція набирає чинності через шість місяців від дати, на яку чотири держави, включаючи якнайменш три держави-члени Ради Європи, висловили свою згоду на обов'язковість для них (переглянутої) Конвенції відповідно до положень попередніх пунктів.

4. Якщо на виконання попередніх двох пунктів денонсація Конвенції від 6 травня 1969 року не набирає чинності одночасно з набранням чинності цією (переглянутою) Конвенцією, Договірна Держава під час здачі на зберігання своєї ратифікаційної грамоти або свого документа про прийняття чи затвердження може заявити, що вона буде продовжувати застосовувати Конвенцію від 6 травня 1969 року до набрання чинності цією (переглянутою) Конвенцією.

5. Стосовно будь-якої держави-учасниці, яка висловлюватиме свою згоду на обов'язковість для неї цієї (переглянутої) Конвенції після набрання нею чинності, Конвенція набирає чинності через шість місяців від дати здачі на зберігання ратифікаційної грамоти або документа про прийняття чи затвердження.

Стаття 15

1. Після набрання цієї (переглянутою) Конвенцією чинності Комітет міністрів Ради Європи може запропонувати будь-якій державі, яка не є членом Ради, та Європейському економічному співтовариству приєднатися до цієї (переглянутої) Конвенції у рішенні, що приймається більшістю голосів, передбаченою у статті 20d Статуту Ради Європи, і однотайним голосуванням представників Договірних Держав, які мають право засідати в Комітеті.

2. Стосовно будь-якої держави, що приєдналася до цієї (переглянутої) Конвенції, або Європейського економічного співтовариства, якщо воно приєднується до неї, Конвенція набирає чинності через шість місяців від дати здачі на зберігання документа про приєднання Генеральному секретарю Ради Європи.

Стаття 16

1. Будь-яка держава під час підписання або здачі на зберігання своєї ратифікаційної грамоти або свого документа про прийняття, затвердження чи приєднання може визначити територію (території), до якої застосовуватиметься ця (переглянута) Конвенція.

2. Будь-яка Держава може в будь-який інший час після цього заявою на ім'я Генерального секретаря Ради Європи поширити дію цієї (переглянутої) Конвенції на будь-яку іншу територію, визначену в цій заяві. Щодо такої території (переглянута) Конвенція набирає чинності через шість місяців від дати отримання такої заяви Генеральним секретарем.

3. Будь-яка заява, зроблена відповідно до двох попередніх пунктів, може стосовно будь-якої території, визначеної в цій заяві, бути відкликана шляхом подання відповідного повідомлення на ім'я Генерального секретаря. Відкликання набирає чинності через шість місяців від дати отримання такого повідомлення Генеральним секретарем.

Стаття 17

1. Будь-яка Сторона може в будь-який час денонсувати цю (переглянуту) Конвенцію шляхом подання відповідного повідомлення на ім'я Генерального секретаря Ради Європи.

2. Така денонсація набирає чинності через шість місяців від дати отримання такого повідомлення Генеральним секретарем.

Стаття 18

Генеральний секретар Ради Європи повідомляє держави-члени Ради Європи, інші держави-учасниці Європейської культурної конвенції та будь-яку державу і Європейське економічне співтовариство, якщо вони приєдналися або їм було запропоновано приєднатися до цієї (переглянутої) Конвенції, про:

i) будь-яке підписання;

ii) здачу на зберігання будь-якої ратифікаційної грамоти або будь-якого документа про прийняття, затвердження чи приєднання;

iii) будь-яку дату набрання чинності цією (переглянутою) Конвенцією відповідно до статей 14, 15 та 16;

iv) будь-яку іншу дію, будь-яке повідомлення або сповіщення, які стосуються цієї (переглянутої) Конвенції.

На посвідчення чого нижчепідписані належним чином на те уповноважені представники підписали цю (переглянуту) Конвенцію.

Вчинено у Валлетті шістнадцятого дня січня місяця 1992 року англійською та французькою мовами, причому обидва тексти є однаково автентичними, в одному примірнику, який зберігатиметься в архіві Ради Європи. Генеральний секретар Ради Європи надсилає засвідчені копії цієї (переглянутої) Конвенції кожній державі-члену Ради Європи, іншим державам-учасницям Європейської культурної конвенції та всім державам, що не є членами Ради, або Європейському економічному співтовариству, яким було запропоновано приєднатися до цієї (переглянутої) Конвенції.